

Sygn. akt

III AUa 475/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **30 września 2015 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Alicja Podczaska (spr.)
	Sędziowie:	SSA Roman Skrzypek SSA Mirosław Szwagierczak
	Protokolant	st. sekr. sądowy Anna Kuźniar

po rozpoznaniu w dniu **30 września 2015 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **R. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o wysokość emerytury

na skutek apelacji wniesionej przez stronę pozwaną

od wyroku **Sądu Okręgowego w Przemyślu**

z dnia **31 marca 2015 r.** sygn. akt **III U 72/15**

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyślu .

UZASADNIENIE

Decyzją z 26 listopada 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.odmówił wnioskodawcy R. K.prawa do zwiększenia emerytury z tytułu opłacania składek na FUSR.

W decyzji powołano ustawę z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), odnosząc się do treści art. 10 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i wskazano, że Zakład odmówił przyznania zwiększenia z tytułu opłacania składki na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych Rolników za okres od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1990 r., ponieważ dokumentem potwierdzającym opłacanie składek na FUSR jest zaświadczenie wystawione przez KRUS lub Urząd Gminy.

Wnioskodawca nie przedłożył wymaganego zaświadczenia, brak było zatem podstaw prawnych do przyznania zwiększenia z tytułu opłacania składek na FUSR.

W zaświadczeniu wystawionym przez KRUS w dniu 28 marca 2014 r. został potwierdzony okres opłacania składek od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1983 r. oraz od

1 stycznia 1989 r. do 30 czerwca 1990 r. i ten okres został uwzględniony do stażu pracy zgodnie z decyzją z dnia 5 sierpnia 2014 r.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył wnioskodawca R. K.. Wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do zwiększenia z tytułu opłacania składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych Rolników za okres od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1990 r., podając, że w latach 1977-1990 podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników, prowadząc wówczas gospodarstwo specjalistyczne – szklarniowe (dział specjalny).

W okresie od 1 lipca 1977 r. do maja 1980 r., składki na ubezpieczenie społeczne za wnioskodawcę opłacała matka C. K., a po przekazaniu gospodarstwa na niego, w dniu 17 maja 1980 r., samodzielnie opłacał składki FUSR aż do końca 1990 r., a Prezes KRUS decyzją z dnia 17 października 2014 r. odmówił wydania zaświadczenia o opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za okres od

1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1990 r. z uwagi na brak zapisów lub ich nieczytelność

w karcie ewidencyjnej ubezpieczonego przekazanej do KRUS przez urzędy gminy, dlatego wnioskodawca wniósł o wykazanie powyższej okoliczności zeznaniami świadków.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania uzasadniając, jak w spornej decyzji.

Po rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyślu, wyrokiem z dnia 31 marca 2015 r., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy R. K. prawa do zwiększenia z tytułu opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników za okres od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1990 r., począwszy od 1 października 2014 r.

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny:

Wnioskodawca R. K., ur. (...), w maju 2014 r. do wniosku o emeryturę ZUS, dołączył również zaświadczenie z 28 marca 2014 r. wydane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, z którego wynika, że podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1983 r. oraz od 1 stycznia 1989 r. do 30 czerwca 1990 r. z mocy ustawy

w zakresie emerytalno-rentowym jako rolnik, a ponadto oświadczenie własne

w sprawie braku dokumentów, jak również pisemne zeznania dwóch świadków na ustalenie, że w okresie od 1 października 1975 r. do 31 grudnia 1990 r. był właścicielem specjalistycznego gospodarstwa szklarniowego o powierzchni 1320m², gdzie produkował wczesne pomidory i kwiaty.

Decyzją z 5 sierpnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał wnioskodawcy emeryturę od 1 maja 2014 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Organ rentowy dokonał przy tym obliczenia wysokości emerytury według dwóch wariantów: zgodnie z art. 53 oraz na podstawie art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wnioskiem z dnia 28 października 2014 r. wnioskodawca wystąpił o zaliczenie do okresów składkowych i nieskładkowych okresu podlegania ubezpieczeniu rolników od dnia 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1990 r., za wyjątkiem okresów uznanych już przez ZUS.

Wskazał, że w tym okresie opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników, prowadził gospodarstwo rolne o powierzchni 0,97ha przeliczeniowego i dział specjalny.

Decyzją z 26 listopada 2014 r. ZUS odmówił wnioskodawcy R. K. prawa do zwiększenia emerytury z tytułu opłacania składek na FUSR.

Prezes KRUS, po rozpatrzeniu wniosku R. K. o wydanie zaświadczenia o opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za okres od lipca 1977 r. do końca 1990 r., odmówił wnioskodawcy wydania zaświadczenia o opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za okres od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1990 r. przez R. K..

Z uzasadnienia tego pisma wynikało, że z kart ewidencyjnych wynika, że D.

i R. K. posiadali na terenie gminy P. gospodarstwo rolne o powierzchni 1,18ha fiz., co stanowi 0,97ha przeliczeniowego oraz dział specjalny.

W kartach zawarte są dane dotyczące podlegania ubezpieczeniu rolniczemu za lata 1983, 1989 oraz za I i II kwartał 1990 r.

Brak jest danych o podleganiu ubezpieczeniu za lata 1984, 1985, 1986, 1987

i 1988, a w rubrykach widnieje zapis „DANE NIECZYTELNE”.

W rubrykach dotyczących danych za III i IV kwartał 1990 r. oraz za 1991 r. jest zapis „BRAK DANYCH”.

Opierając się na tej dokumentacji można potwierdzić jedynie te okresy podlegania

i opłacania składek, które zostały wykazane w kartach, tj. podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i opłacanie z tego tytułu składek przez R. K.

w okresie od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1983 r. oraz od 1 stycznia 1989 r. do 30 czerwca 1990 r.

Z ustaleń KRUS wynikało, że w Urzędzie Gminy P. zachowała się dokumentacja potwierdzająca opłacanie składek na FUSR przez R. K., która zawiera dane o areale gospodarstwa rolnego i wpłacie składki za rok 1983. W dokumentacji tej nie ma informacji o tym, czy rolnik składki opłacał w latach 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990 i 1991, ustalony był jedynie jej wymiar za lata 1983, 1989, I półrocze 1990 r. i 1991 r.

Z posiadanych dokumentów wynika, że w 1981 r. R. K. posiadał gospodarstwo rolne o powierzchni 1,01ha, w 1983 r. – 1,01ha, w 1989 r. – 1,18ha i 1990 r. – 1,18ha, nie wynika natomiast jakiej wielkości posiadał gospodarstwo rolne w latach 1977-1980, 1982, 1984-1988.

Brakuje danych potwierdzających, w jakich latach R. K. prowadził działy specjalne produkcji rolnej i czy od tej działalności były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

W karcie ewidencyjnej ubezpieczonego „pobór składki FER ” w kolumnie przepis nie wykazano przypisu.

Na podstawie zeznań wnioskodawcy i świadków Sąd ustalił, że wnioskodawca od września 1975 r. rozpoczął prowadzenie działalności rolniczej w zakresie produkcji ogrodniczej – 2 szklarnie, w których początkowo uprawiał pomidory, a od lat 1980 również kwiaty.

Był on właścicielem nieruchomości rolnej o powierzchni 1,01ha.

Od 1 lipca 1977 r. wnioskodawca został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników i od tego czasu opłacał składki na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników, gdyż w przeciwnym razie doszłoby do egzekucji.

Prowadzenie działów specjalnych nie rzutowało na wysokości składki rolniczej, tylko na wysokość podatku dochodowego.

Latem 1990 r. wnioskodawca podjął decyzję rozbiórki szklarni.

Gospodarstwo rolne posiadał do końca 1990 r. i do tego czasu opłacał należne składki, z tym, że wcześniej zlikwidował dział specjalny.

Wnioskodawca składki na FUSR opłacał w Urzędzie Gminy jednorazowo za cały rok. Zdarzało się, że środki finansowe na tą opłatę pożyczal od świadka E. P..

Od 1 stycznia 1991 r. wnioskodawca rozpoczął pozarolniczą działalność gospodarczą – handel olejami specjalistycznymi.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania przesłuchanych w sprawie świadków

i wnioskodawcy R. K. oraz uznał jego odwołanie za uzasadnione.

W ocenie Sądu przeprowadzone w sprawie postępowanie wykazało, że wnioskodawca od września 1975 r. rozpoczął prowadzenie działalności rolniczej w zakresie produkcji ogrodniczej – 2 szklarnie, w których początkowo uprawiał pomidory, a później również kwiaty. Był on właścicielem nieruchomości rolnej o powierzchni 1,01ha. W związku z tym od takiej działalności musiały być opłacone składki. Gospodarstwo rolne posiadał do końca 1990 r., z tym że wcześniej latem 1990 r. zlikwidował dział specjalny.

Od 1 lipca 1977 r. wnioskodawca został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników i od tego czasu opłacał składki na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

Sąd powołał treść art. 56 i art. 10 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Odwołując się natomiast do przepisów ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. z 1977 r. Nr 32, poz. 140), Sąd podał, iż obowiązek opłacania przez rolnika składki powstawał od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego w którym rolnik rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego, a ustawał - z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik przestał prowadzić gospodarstwo rolne.

Stosownie do treści art. 69 powołanej wyżej ustawy, składki na fundusz emerytalny rolników rolnik opłaca począwszy od dnia 1 lipca 1977 r., chyba że rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego po tym dniu.

Przepis art. 75 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 października 1977 r. nakazywał przez określenie rolnik, rozumieć właściciela lub posiadacza gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 0,5 ha gruntów rolnych i leśnych, który nie był objęty ubezpieczeniem społecznym na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin.

Dlatego w ocenie Sądu wnioskodawca niewątpliwie był rolnikiem w rozumieniu ww. ustawy i był obowiązany opłacać z tego tytułu należne składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Fakt, że w Urzędzie Gminy nie zachowały się odpowiednie adnotacje za cały sporny okres na potwierdzenie tego faktu, nie może obciążać wnioskodawcy.

W niniejszej sprawie, zdaniem Sądu, należało przyznać wnioskodawcy prawo do zwiększenia z tytułu opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników za okres od dnia 1 lipca 1977 r. do dnia 31 grudnia 1990 r., począwszy od miesiąca zgłoszenia wniosku, a więc od dnia 1 października 2014 r.

W podstawie prawnej orzeczenia Sąd dodatkowo wskazał art. 477¹⁴
§ 2 k.p.c.

Powyższy wyrok Sądu I instancji zaskarżył apelacją ZUS Oddział w R. zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 26a, ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) i uznanie, że wnioskodawca opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników w okresie od 1.07.1977 r. do 31.12.1990 r.

Apelacja zawiera wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie odwołania lub uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wnioskodawca przedłożył jedynie zaświadczenie potwierdzające opłacanie składek na FUSR za okres od 1.01.1983 r. do 31.12.1983 r. i od 1.01.1989 r. do 30.06.1990 r. i jedynie za te okresy organ rentowy przyznał zwiększenie.

Zdaniem apelującego dowodzenie faktu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników w oparciu o zeznania świadków, pomimo braku stosownych zaświadczeń jest nieuzasadnione w kontekście regulacji tej kwestii w art. 26a, ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno – rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia KRUS o okresach opłacania składek.

Wnioskodawca domagał się oddalenia apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest uzasadniona i wywołuje skutek w postaci orzeczenia kasatoryjnego wydanego przez Sąd drugiej instancji .

Przedmiotem sporu było zwiększenie emerytury przyznanej wnioskodawcy R. K. decyzją ZUS z 5.08.2014 r. za okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników .

W spornej decyzji ZUS uwzględnił wyłącznie te okresy , jakie Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników wykazała w wydanym zaświadczeniu z dnia 28.03.2014 r. tj. cały rok 1983 oraz od 1.01.1989 r. do 30.06.1990 r.

Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku uwzględniając w całości odwołanie przyznał wnioskodawcy : „prawo do zwiększenia z tytułu opłacania składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych Rolników za okres od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1990 r.”

Należy zauważyć , że rozstrzygnięcie to , dotyczy również okresów uwzględnionych już w decyzji ZUS z 26 listopada 2014 r. , które nie były przedmiotem sporu. Nadto ustaleń dotyczących zapłaty składek za objęty sporem okres Sąd dokonał na podstawie zeznań wnioskodawcy i świadków , co z uwagi na treść art. 26a ust 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest niedopuszczalne .

Wnioskodawca R. K.ur. w (...)r. , dlatego organ rentowy ustalił wysokość jego świadczenia emerytalnego zgodnie z treścią art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS . Zatem sporne zwiększenie świadczenia za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno – rentowe , reguluje treść art. 26a tej ustawy , zgodnie z którym w szczególności : zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia KRUS o okresach opłacania składek .

Kasa wydała zaświadczenie na podstawie źródłowych dokumentów (kartotek) znajdujących się w Urzędzie Gminy P. .

Skoro na podstawie tych kartotek była możliwość wystawienia stosownego zaświadczenia za rok 1983 , rok 1989 i dwa pierwsze kwartały roku 1990 , Sąd powinien ustalić w jaki sposób dokonano wpisów do tych kartotek za lata : 1984 – 1988 oraz 1990 - 91 i czy mogą być one podstawą do ustalenia , ze wnioskodawca w tych okresach opłacił składki.

Sąd powinien zatem przeprowadzić dowód z powyższych dokumentów (akt emerytalnych , uwierzytelnionych kopii) i ocenić , czy stanowią dowód opłacania przez wnioskodawcę spornych składek .

Rozstrzygając spór w zakresie opłacania przez wnioskodawcę składek na ubezpieczenie rolników za okres od 1.07.1977 r. do 31.12.1982 r. Sąd powinien zwrócić uwagę , iż ukończył on 30 lat życia w dniu 18.01.1977 r. , rozpoczął działalność rolniczą od roku 1975 , zatem miał do niego zastosowanie przepis art. 40 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32 poz. 140 ze zm.) zgodnie z którym , rolnik który rozpoczął prowadzenie gospodarstwa przed ukończeniem 35 lat życia był zwolniony od opłacania składki przez okres pierwszych 5 lat .

Przy rozstrzyganiu natomiast kwestii zwiększenia emerytury na podstawie art. 26a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, za okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, w których rolnik był zwolniony od opłacania składki na podstawie art. 40 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym... Sąd obowiązany będzie wziąć pod uwagę treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2012 r. III UZP 4/12 publ. OSNP 2013/5-6/58.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok jest przedwczesny, a rozpoznanie sprawy wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, dlatego zgodnie z treścią art. 386 § 4 k. p. c. orzekł jak w sentencji.